

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון קסח שנה ד' פרשת משפטים חודש אדר א' שנת ה' תשפ"ד

לפ"ג

בבא קמא צב. - צח:

**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

• מה דאמרו במשנה מנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך, והיינו דעל אף כל מה שעשה לו אבימלך התפלל אברהם עליו ונרפא, קשה דהרי באברהם לא מצינו שמחל לו, אלא איירי שאפי' התפלל עליו לרפאותו, והרי זו דרגה גבוהה יותר ממחילה, ולמה למידים מכאן למחילה גרידא. ועוד קשה דמה הראיה מאברהם דמי שאין עושה כן אכזרי הוא, הרי אפשר לאברהם לפניו משורת הדין עבד, ומנין לנו דמי שאין נוהג אכזרי יקרא? (הערה רע"א)

• הא דאמר ר' שמעון בן אלעזר דגזלן אם כחש הגזילה אומר לו הרי שלך לפניך דשינוי במקומו עומד ועל זה הקשו אי הכי אפי' השביח נמי ולמה גבי השביח אמר דנוטל שבחו, ותייראו דמפני תקנת השבים הרי הוא נוטלה, והיינו כדי שיהא קל לו לחזור בתובה אמר דיחזיר רק דמי הגזילה כשעת הגזילה ולא השבח, אבל קשה דמה הטעם לתקן תקנות מפני תקנת השבים, וכי משום שלגזלן יהא קל לשוב אריך הנגזל להפסיד, הרי גבי גנב מצינו איפכא דלא רק שהגניבה והשבח משלם לנגנב, אלא גם מוסיף כפל ותשלומי ארבעה וחמשה, ולא חששו שם כלל לתקנת השבים. ועוד קשה דבשלמא גבי מה דאמרו לקמן דהגזלנים תשובתן קשה לחין יודעים ממי גזלו והיינו שא"א

להם לעמוד בתשובה, ולכך צעינו לתקן להם תקנות שאין מקבלין מהם וכדומה, כדי שיוכלו לחזור בתשובה, אבל כאן דיודע של מי הגזילה ואפי' מחזיר גזילתו, למה לא יחזיר גם השבח, וכי שייך שיהא מורוח ממה שגזל? (הערה רע"ח)

• מה דאמרו בגמ' דזוזי דשחימי ועבדינהו חדתי לא קני חדתי ועבדינהו שחימי קני מאי אמרת הדך עביד להו חדתי מידע ידיע שיחמייהו, עיין רש"י דביאר דמה דשחימי ועבדינהו חדתי לא קני, זהו משום שסופן לחזור ליושנן, אבל באמת קשה דגם אם סופן לחזור ליושנן, מ"מ יושנן שהיה כאן נאבד, ויושנן שיבוא פנים חדשות נינהו, דהרי לא אורתו שחימי יהא כאן שוב, אלא לכלוך חדש יבוא עליהם. ובאמת אי לאו דברי רש"י היה אפשר לומר בפשיטות דמה שלא קני זהו משום דמידע ידיע שיחמייהו, וכפי שאמרו כאן בגמ' מיד אח"כ, דאין כאן שינוי דלא הלך שיחמייהו לגמרי, ובאמת קשה למה לא ביאר כן רש"י, אבל מה שביאר משום שסופן לחזור קשה ביאורו? (הערה רפ"ו)

• הא דאמר רבה דהזורק מטבע של חבירו לים הגדול פטור מאי טעמא אמר הא מנח קמך אי בעית שקליה והני מילי בצלולין דקא חזי ליה, והיינו דצלולין כיון דחזי ליה ולא נאבדו ממנו יכול לומר לו אי בעית שקליה, קשה דהרי פעמים שאין אפשרות כלל ליקחו מן הים, וממילא איך יוכל לומר לו אי בעית שקליה וכי משום שרואה הכסף במים אין זה בגדר נאבדו, הרי למעשה נאבדו מהיסקג יד ולמה לא יהא חייב? (הערה ר"ז)

דף צב ע"א

רע"א. במשנה ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך. היינו דעל אף כל מה שעשה לו אבימלך התפלל אברהם עליו ונרפא. אבל קשה דהרי באברהם לא מצינו שמחל לו, אלא איירי שאפי' התפלל עליו לרפאותו, והרי זו דרגה גבוהה יותר ממחילה, ולמה למידים מכאן למחילה גרידא. ועוד קשה דמה הראיה מאברהם דמי שאין עושה כן אכזרי הוא, הרי אפשר דאברהם לפניו משורת הדין עבד, ומנין לנו דמי שאין נוהג אכזרי יקרא. ואולי יש לומר דהיות ובאברהם מצינו דרגה גבוה ממחילה גרידא דאפי' התפלל עליו, ממילא ודאי לכל איניש יש למחול ומי שהוא אינו מוחל אכזרי הוא, ומי שרוצה לעשות לפניו משורת הדין כאברהם וגם לדאוג לזה שפגע בו הרשות בידו, אבל עצם

המחילה משמע שדבר ברור הוא שהייבים, וממילא מי שאינו מוחל אכזרי הוא.

רע"ב. בגמ' כי עצר עצר ה' אמר ר'

אלעזר שתי עצירות הללו למה אחת באיש שכבת זרע שתיים באשה שכבת זרע ולידה. עיין רש"י דביאר דבאשה איירי בשכבת זרע שבמעיה שלא תוכל לפלוט. היינו דאיירי בשכבת זרע מן הבעילה שאותו לא תוכל לפלוט, אבל קשה דשכבת זרע זה מנין לה, הרי כבר עצר ה' שכבת זרע של האיש, ואיך יבוא לה מן הבעילה למעיה. ועוד קשה מה עצירה יהא בזה כלל, וכי דבר רע הוא לה לאשה שלא תפלוט שכבת זרע שבמעיה, הרי כאן איירי בדברים המציקים להם ומה ענין שכבת זרע זה לכאן, הרי אדרבא דבר טוב הוא לה שלא תפלוט ותוכל להתעבר ממנו. ואין לומר דאיירי שבא עליהם איש שלא מבית אבימלך דממילא לכך שייך כאן שכבת זרע, דהרי לו לא עצר ה', דא"א

לומר, שהרי אפי' תרנגולים ששייכי לאבימלך עצרם ה', כ"ש מי שבא על אחת מבית אבימלך שודאי שייכות אליו איכא דיהא עצרו ה'. ועיין בתוס' רי"ד דביאר דאיירי בזרע שמזריעה האשה בבעילה, והיינו שכמו שבאיש נעצר שכבת זרע שלו כך באשה נעצר ולא תזריע, דממילא ניהא דנענשו הנשים בבית אבימלך כמו האנשים, אבל לרש"י קשה, וצ"ע.

רעג. בגמ' ואנא אמינא מהכא ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו וכתוב וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' כאשר אמר אברהם אל אבימלך. עיין בתוד"ה כאשר דביאר דלאו בהריון משתעי קרא שהרי כבר בפסח שלפניו בישרוהו המלאכים אלא איירי דילדה בריוח כמו שהתפלל אברהם על אבימלך. ובאמת מוכרחים לומר כן, דהרי באבימלך איירי דנעצרו מלדת וילדו באחד עשר ובשנים עשר חודש, ולא בהריון איירי. אבל

קשה דא"כ מה היה החשש שאמרו דמאבימלך נתעברה שרה, דלכך עשה הקב"ה זיו פניו של יצחק דומה לאברהם, הרי לכאורה ילדה שרה מיד אחר מעשה אבימלך, שהרי גם אשתו ואמהותיו ילדו מיד אח"כ, דהרי כבר עבר זמן לידתן וילדו אחר זמנן בברכת אברהם, ובשרה הרי נפקדה קודם להם וכדאמרו כאן דנענה תחילה, וא"כ איך היה כלל הו"א דמאבימלך נתעברה, וכי מיד אחר עיבורה ילדה הרי זה לא יתכן, וממילא למאי היה צריך לעשות הקב"ה זיו פניו של יצחק דומה לאברהם. ודוחק לומר דכל המעשה עם אבימלך היה ששהתה שר אצלו כט' חדשים, וצ"ע.

דף צב ע"ב

רעד. בגמ' מנא הא מילתא דאמור רבנן השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה וכו' לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכב שרב ושמש וכו' וברך לחמך

וכו'. היינו דמב' לימודים הללו למידיים דבעינן לאכול פת שחרית ובכך ינצלו מן החמה ומזן הצינה, או מברך לחמך דבכך והסירותי מחלה מקרבך. אבל צריך ביאור מה ראייה איכא בב' לימודים אלו דדווקא בפת שחרית איירי, הרי משמע דכל אכילה ושתייה גורם לכך, ומניין לנו דבעינן דווקא לאכול בהשכמה. ובשלמא לא ירעבו יש לומר דהלימוד הוא דמכך שלא יהא מצב שירעבו, וזה באופן שמיד בהשכמה יאכלו, דאם לא יאכלו בבוקר יהיו רעבים, ממילא ראייה הוא דאז בעינן לאכול ובכך לא יכס שרב ושמש, אבל מברך את לחמך מניין דבשחרית איירי. ואולי יש לומר דהיות וכתוב קודם ועבדתם את ה' אלקיכם שזו קרית שמע ותפילה וכדפירשו בגמ', ממילא לפי הסדר עולה דאחר תפילת שחרית אז בריך את לחמך והיינו בשחרית דווקא.

רעה. בגמ' מנא הא מילתא דאמרי אינשי חמרא למריה טיבותא

לשקיייה וכו' ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו כל בני ישראל. היינו דעל אף דהקב"ה הוא שסמכו והורה למשה לסומכו, מ"מ אומר הכתוב כי סמך משה ידיו אליו ולכך וישמעו אליו כל בני ישראל, והיינו טיבותיא לשקיייה. אבל קשה דלמה הכתוב יהא תולה הדבר במשה, דבשלמא בני אדם כמה שהם רואים המשקה חושבים אותו לעושה טובתם כיון דבידיו הוא, אבל הכתוב למה יהא פועה בדבר. ואולי יש לומר דאיירי בבני ישראל עצמם שהיו חושבים שמכוח משה נסמך יהושע ולא זכרו דבשליחותו של מקום סמכו. אבל גם זה קשה לומר כן על בני ישראל, וצריך לומר דהאמת שידעו כולם דהקב"ה הוא הסומכו, רק דעשה כן הקב"ה שיתלו הדבר בזכותו של משה, שבכך יהיו כולם שומעים ליהושע ולא יחששו לכבוד משה, רק דסוף סוף גם דבר זה מצינו כאן דטיבותא לשקיייה.

דף צג ע"א

רעו. בגמ' אמר רב חנן המוסר דין על חבירו הוא נענש תחילה שנאמר ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך וכתוב ויבא אברהם לספור לשרה ולבכותה. היינו דמצינו דמתה לפניו, וזה משום דמסרה דינו לשמים ולא הלכה לבית דינו של שם שהיה בימיה. אבל באמת צריך ביאור דמנין לנו דגם אברהם נענש אח"כ, הרי כאן אמרו דהמוסר נענש תחילה, אבל משמע דגם הנמסר נענש, וכן אמרו בהדיא לקמן דאחד הצועק ואחד הנצעק במשמע אלא שממהרין לצועק יותר מן הנצעק, וממילא כאן היכן מצינו שהנצעק דהיינו אברהם נענש גם כן. ואולי מה שמתה עליו שרה כבר היה בו די לעונש בשבילו, רק דקדמה לו שרה בעונש, וצ"ע בזה.

פרק ט

דף צג ע"ב

רעו. במשנה גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם

דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה. גבי מעוברת וילדה ביאר רש"י דמשלם דמי הרחל אבל העודף דהיינו שווי הולד והגזזה שלו נינהו. וראיתי מבארים דלכך לא אמרו כאן משלם כשעת הגזילה, דאיירי שמחזיר הפרה והרחל כמו שהם, ורק מוסיף עליהם דמי פרה מעוברת ורחל טעונה, דהיינו העיבור והטעון גיזה, אבל הולד והגזזה עצמם לא. אבל גבי פרה ונתעברה וילדה דאמרו דמשלם כשעת הגזילה, בזה צריך ביאור למה לא אמרו בסתם דמחזירם כמו שהם, והיינו כשעת הגזילה, דהרי עכשיו אינה מעוברת כמו שהיתה בשעת הגזילה, וכן הרחל אינה טעונה עכשיו כמו שהיתה בשעת הגזילה, ומהו דאמרו משלם, די לו לומר הרי שלך לפניך. ואין לומר דאחר שכבר נתעברה הפרה כבר אינה שוה עכשיו כמו קודם דנתכחשה בעיבורה, וממילא

דמים יש לו לשם ולא היא עצמה כמו שהיא, וכמו במעוברת וילדה דמחזירה כמו שהיא ורק מוסיף העודף דהיינו דמי עיבורה. דא"כ עדיין יקשה גבי רחל במה היא נתכחשה עכשיו מקודם, הרי מה דנטענה בגיזה ונגזזה אין מכחישה כלל, וצ"ע.

דף צד ע"א

רעה. בגמ' ר' שמעון בן אלעזר מאי היא וכו' כחש אומר לו הרי שלך לפניך דשינוי במקומו עומד אי הכי אפי' השביח נמי אמרי מפני תקנת השבים. היינו דעל אף דמעיקר הדין סובר ר' שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד, וא"כ גם לגבי השביח היה לו לומר שיהזיר השבחה לנגזל, מ"מ מפני תקנת השבים אמר דיחזיר רק דמי הגזילה כשעת הגזילה ולא השבחה. אבל באמת צריך ביאור דמה הטעם לתקן תקנות מפני תקנת השבים, וכי משום שלגזלן יהא קל לשוב צריך הנגזל להפסיד, הרי גבי גנב מצינו איפכא דלא

רק שהגניבה והשבחה משלם לנגנב, אלא גם מוסיף כפל ותשלומי ארבעה וחמשה, ולא חששו שם כלל לתקנת השבים. ועוד קשה דבשלמא גבי מה דאמרו לקמן דהגזלנים תשובתן קשה דאין יודעים ממי גזלו והיינו שא"א להם לעמוד בתשובה, ולכך בעינן לתקן להם תקנות שאין מקבלין מהם וכדומה, כדי שיוכלו לחזור בתשובה, אבל כאן דידוע של מי הגזילה ואפי' מחזיר גזילתו, למה לא יחזיר גם השבחה, וכי שייך שיהא מורווח ממה שגזל, ובשלמא אם שילם מכספו להשביח הגזילה ניהא, אבל כאן משמע דבכל גווני השבחה יהא לו וה"ה בולדות וכדומה דאין זה שייך למה שהשקיע הגזלן בגזילה, ולמה יהיו אלו לו, וצ"ע.

רעט. בגמ' וכי תימא ליגמר מיניה מתנות עניים שאני כדבעי ר' יונתן דבעי ר' יונתן וכו' או דלמא בעלמא קסבר שינוי קונה והכא משום דכתיב תעזוב יתירא. היינו שמצינו גבי מה דבעי ר' יונתן צד לומר דשאני

מתנות עניים משום דכתיב תעזוב יתירא, ולא למידים מיניה לכל התורה. אבל באמת עדיין קשה מה הטעם לומר דשאני מתנות עניים, הרי גם ר' יונתן לא אמר טעם למילתיהו. ואולי יש לומר דהוא סבר דדווקא משום דבכל התורה שינוי קונה לכך היה צריך למיכתב במתנות עניים תעזוב יתירא, אבל אם בכל התורה שינוי קונה לא היה צורך כלל למיכתב כן ויתורא זו למה, וממילא ודאי מוכח דשאני מתנות עניים דחידשה בו תורה אבל בכל התורה אין הדין כן.

דף צד ע"ב

רפ. בגמ' אלא אימא הגזלנין ומאי ניהו מלוי רביות אע"פ שגבו מחזירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם אלא למה מחזירין לצאת ידי שמים. צריך ביאור דאם בתחילה צריכים הם להחזיר ורק אנו אין מקבלין מהם, מה יועיל התקנה כלל, הרי רק כשיבוא להחזיר יראה

שאין מקבלין ממנו, וא"כ עדיין לא יוכל לעשות תשובה וכאנתו גזלן שאמרה לו אשתו ריקה אם אתה עושה תשובה אפי' אבנט אינו שלך, דעדיין לא ידע שאין מקבלין ממנו. ואולי יש לומר דזהו כוונת המשך הגמ' דגם מה שאמרו מחזירין אינו מעיקר הדין, למעשה אפי' אין צריך להחזיר, ורק לצאת ידי שמים הוא דצריך לבוא ולהחזיר, אבל למעשה גם ממנו אין מקבלין, אבל אם אינו בא להחזיר אין אומרים לו כלל להחזיר, דממילא יהא קל אצלו לעשות תשובה.

דף צה ע"א

רפא. בגמ' וכל היכא דגזילה קיימת לא עבוד רבנן תקנתא והרי מריש וכו' שאני התם דכיון דאיכא פסידא דבירה שויה רבנן כדליתא. היינו דעל אף דכאן איירי שבמריש איכא ולכאורה היה צריך להחזירו, מ"מ כיון דכבר בנייה בבירה כמאן דלימא דמי וישלם רק דמיו. אבל צריך ביאור למה

דמיו כן צריך לשלם, הרי אנן בדליתא לגזילה אמרנו דאין מקבלין מיניה כלל, ומאי שנא הכא דדמיו משלם. ועיין רש"י דביאר דכאן כיון דגזילה קיימת בבירה לכך בעינן לשלם דמיו, והיינו דעל אף דהוא עצמו אין צריך להחזיר ומחשבינן ליה כמאן דליתא, זה מחשבינן רק גבי החפיץ עצמו, אבל גבי דמיו כמאן דאיכא דמי ולכך יחזיר, דהיות והמציאות הוא שהמריש כאן לכך מחשבינן לכל הפחות לדמיו כאילו הוא כאן, ומשא"כ גבי אבנט הגם דקנאו בדמי גזילה, והאבנט קיים, מ"מ דמים אלו ליתא כאן, דבאבנט אזלינן בתר המציאות דדמיו ליתא, ולכך אפי' דמי האבנט אין מקבלין מיניה.

רפב. בגמ' ת"ש לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר' מאיר אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא ואי ס"ד סבר ר"מ שינוי אין קונה דמי צמרו ושבחו בעי למיתב ליה. צריך ביאור מה הראיה איכא דסבר

ר"מ שינוי קונה דלכך לא ביי לשלם גם דמי שבחו, הרי יש לומר דעל אף דסבר שינוי אין קונה, מ"מ כאן שבחו לא ישלם, ומשום דבזה שאינו רוצה מה שצבעו איפכא ממה שביקש הוכיח בזה דאצלו אין זה שבח אלא אדרבא גרעה בכך, ולכן לא ישלם אלא דמי צמרו, אבל שבחו שבח דגם אצלו שבח הוא כן היה לו לשלם אם היה בו, וצ"ע.

דף צה ע"ב

רפג. בגמ' מאי לאו בעם הארץ דלא ידע דקרקע נזלת או אינה נגזלת וכו' ושמע מינה בשוגג נמי קנים אמרי לא בלוקח תלמיד חכם וידע. היינו דכן יודע היא שקרקע אינה נגזלת דממילא לא איירי בשוגג אלא במזיד, דממילא לכך קנסינן ליה, אבל בשוגג אפשר לא קנסינן, דממילא ראייה לומר דבשוגג קנים אין כאן. אבל קשה דבין בת"ח ובין בע"ה מניין ידעו כלל דקרקע זו נגזלה דלכך יש לחלק אם יודעים דקרקע נגזלת או לא,

וכי יהא אדם קונה קרקע גזולה, הרי ודאי דלא ידעו כלל גבקרקע גזולה איירי, דממילא בשניהם שוגגים נינהו, וממה נפשך יהא ראייה מכאן דגם בשוגג קנסינן, וצ"ע.

דף צו ע"א

רפד. בגמ' בעי רבא השביח לוקח מהו בתר דבעיא הדר פשטה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבוא לידו. היינו דאחר שאמרנו דמה שהשביח מכר הגזול או הוריש, ואין אומרים דגם השבח יהזור לנגזל, ממילא עכשיו הקשה רבא מה יהא הדין בשחשביח אצל הלוקח בעצמו, אם גם שבח זה שלו או ששבח זה כן של הנגזל, ודווקא מה שכבר השביח אצל הגזול הוא דתקנו שיכול למוכרו או להורישו, ופשט רבא דהיות ובמכירה כל זכות שתבוא לידו הוא מוכר, ממילא גם מה שישביח שאם היתה עדיין אצל הגזול היתה זכות זו באה לידו, לכך גם הלוקח השבח יהא שלו.

אבל קשה דהרי אמרנו דרך מה שהשביח מוכר הגזול, אבל גוף החפץ אינו מוכר כלל דהרי אין זה שלו, וממילא גם השבח שיגיע ממנה לא מכר לו, ולמה עכשיו אמרו דהשבח שיבוא גם יהא של לוקח. ועל אף דהוא זכות שהיתה באה ליד הגזול, וכפי שפשט רבא, מ"מ יקשה דהרי זכות של מה שלא מכר ודאי לא מכר לו, וגוף החפץ הרי לא מכר לו. ואולי יש לומר דמה שאמרו לעיל דהשבח מכר לו אין הכוונה שאת גוף החפץ לא מכר כלל, אלא דאת השבח ודאי מכר, ובנוגע לגוף החפץ באמת גם בה יש לחלק בין גופה ממש לשבח שיבוא ממנה, דזהו מן הזכות שתבוא לידו דגם זה מכר לו, ולכך גם השבח שישביח אצלו מכר לו.

רפה. בגמ' לא צריכא כגון דגזל ישראל וזבנה ניהליה והשביחה עכו"ם והדר עכו"ם וזבנה לישראל מאי. היינו דזה ברור לן דלעכו"ם שמכר לו לא יהא השבח לו, רק דהאיבעיא הוא גבי ישראל שקנה מן העכו"ם,

אם בו עבדינן תקנתא כיון דהגזלן עצמו ישראל היה, או משום דעכו"ם באמצע לא עבדינן ליה תקנתא. אבל באמת קשה דהרי תקנתא גם לישראל הקונה מן הגזלן ישראל לא עבדינן, דהרי אצלו לא שייך כלל תקנת השבים, שהרי הוא לא גזל ואינו צריך לעשות תשובה, ומה דכן נותנין ללוקח זהו משום דמכר לו כל זכות שתבוא לידו, וממילא אם לעכו"ם לא אמרינן שמכר לו כל זכות שתבוא לידו, למה יהא ישראל הקונה ממנו כן מקבל הזכות שלא היתה באה ליד העכו"ם שמכר לו, וודאי אין לו לקבלה, ומה האיבעיא כלל, וצ"ע.

דף צו ע"ב

רפז. בגמ' שחימי ועבדינהו חדתי לא קני חדתי ועבדינהו שחימי קני מאי אמרת הדר עביד להו חדתי מידע ידיע שיחמייהו. עיין רש"י דביאר דמה דשחימי ועבדינהו חדתי לא קני, זהו משום שסופן לחזור ליושנן. אבל

באמת קשה דגם אם סופן לחזור ליושנן, מ"מ יושנן שהיה כאן נאבד, ויושנן שיבוא פנים חדשות ניהו, דהרי לא אותו שחימי יהא כאן שוב, אלא לכלוך חדש יבוא עליהם. ובאמת אי לאו דברי רש"י היה אפשר לומר בפשיטות דמה שלא קני זהו משום דמידע ידיע שיחמייהו, וכפי שאמרו כאן בגמ' מיד אח"כ, דאין כאן שינוי דלא הלך שיחמייהו לגמרי, ובאמת קשה למה לא ביאר כן רש"י, אבל מה שביאר משום שסופן לחזור קשה ביאורו, וצ"ע.

רפז. בגמ' זה הכלל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה לאתויי מאי לאתויי הא דאמר ר' אלעא גנב טלה ונעשה איל וכד'. היינו דגם שם על אף ששינוי אינו ניכר כ"כ שאירי שהוא רק גדל ולא נעשה משהו אחר לגמרי, דמ"מ אין זה כשעת הגזילה וקנאו בשינוי, ולכך אין משלם עליו ארבעה וחמשה דשלו הוא טובח שלו הוא מוכר. אבל קשה דמה עניין כל הגזלנין למעשה זה שאירי בגניבתה, הרי דווקא

על הגזלנים אמרנו שמשלמים כשעת הגזילה ולא על הגנבים, וצ"ע.

דף צו ע"א

רפח. בגמ' והאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור וכו' הב"ע שלא בשעת מלאכה וכו' אמרי הכי נמי ניהא ליה דלא ליסתרי עבדיה. היינו דבתחילה תירצו דאיירי שלא בשעת מלאכה ולכך פטור, ומשום דזה נהנה וזה לא חסר, אבל בסתם חייב כיון דמקרקעי דמי, ועל מה שהקשו דהרי הוכחש עבדו בעבודה ולמה הרי זה לא חסר, תירצו דניהא ליה שלא יהא עבדו רגיל לבטלה וכך יתבטל גם אצלו. אבל קשה דהרי אמרנו דאיירי שלא בשעת מלאכה, ולכאורה הטעם שאין זה שעת מלאכה כיון דא"א לו להעביד עבדו כל היום, דאין לו כוח לעבוד כ"כ הרבה, וממילא למה הרי זה לא חסר ומשום דלא ניהא ליה שיהא רגיל

לבטלה, הרי בזה הוא גורם שלא יהא לו כוח לעבוד בשעת מלאכה, וחסר מיחסר הוא. ואולי יש לומר דאיירי שלא היה לו באותו יום במה להעביד עבדו, וזהו שלא בשעת מלאכה, ולכך ניהא ליה שלא רגיל לבטלה, אבל באמת אם באותו יום עבד אצלו כרגיל, ורק הזמן הוא שלא בשעת מלאכה, ודאי יהא חייב על כך דחסר מיחסר הוא.

רפח. בגמ' ורב יהודה אמר פסלתו מלכות נמי היינו נסדק אלא היכי דמי נפסל שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת וכו' א"ל התם לא מינכר היזיקה הכא מינכר היזיקה. היינו דסבר רב יהודה דכל דבר שנפסל לגמרי הרי זה כנסדק דצריך להחזיק כשעת הגזילה, ולכך בפסלתו מלכות דהיינו שאין זה שוה כלל היינו נסדק, ורק בנפסל במדינה אחת והיינו שאין מקבלין אותה במדינה אחת, אבל עצם המטבע עדיין שוה במקום אחר, בה אמרינן דאומר לו הרי שלך לפניך. אבל עיין לקמן במ' גבי מה דהקשו עליו

מתרומה טמאה שגם אומר לו הרי שלך לפניך, דהרי גם שם אין התרומה ראויה עוד לאכילה ומ"מ אומר לו הרי שלך לפניך, ולמה גבי פסלתו מלכות אמר רב יהודה דהיינו נסדק, ושם תירץ דפסלתו מלכות מינכר היזיקה, ומשא"כ בתרומה לא מינכר היזיקה. ובאמת קשה דהרי אם הנידון הוא אם נפסלה לגמרי או לא לגמרי, מה הנפק"מ כלל אם מינכר היזיקה או לא, הרי אם התרומה נפסלה לגמרי היינו נסדק. וצריך לומר דבאמת לרב יהודה ב' דברים בהעינן שיהא בדבר כדי שיפסל להחזירו, א' מה דנפסל לגמרי וכנסדק, והב' שיראה עליו פסולו, וכמו בנסדק שניכר בו פסולו, דממילא ניהא למה בתרומה טמאה אומר לו הרי שלך לפניך. אבל קשה דהרי גם בפסלתו מלכות אין ניכר במטבע עצמו כלום, דהרי החילוק הוא רק מה שאינו יוצא וזה אין ניכר במטבע עצמו. וצריך לומר דהיות ואין מטבע זה דומה לשאר המטבעות

היוצאות ממילא ניכר בו שאינו מן היוצאים, ומשא"כ בתרומה טמאה אין בו גם היכר דהוא אינו כשר כשאר תרומות, דממילא לא די שלא יהא היכר בדבר עצמו אלא בעינן שלא יהא מינכר פסולו כלל, וזה מצינו רק בתרומה טמאה ולכך אומר הרי שלך לפניך.

דף צה ע"א

רצ. בגמ' אמר רבה הזורק מטבע של חבירו לים הגדול פטור מאי טעמא אמר הא מנה קמך אי בעית שקליה והני מילי בצלולין דקא חזי ליה. היינו דבצלולין כיון דחזי ליה ולא נאבדו ממנו יכול לומר לו אי בעית שקליה. אבל קשה דהרי פעמים שאין אפשרות כלל ליקחו מן הים, וממילא איך יוכל לומר לו אי בעית שקליה וכי משום שרואה הכסף במים אין זה בגדר נאבדו, הרי למעשה נאבדו מהישג יד ולמה לא יהא חייב. וצריך לומר דאיירי שיש אפשרות לקחתם מן המים, וכגון על ידי אדם שיכול לרדת אל המים ולהביאם,

יש לומר דדווקא מי שהיה הוא בעצמו ממון, כיון שהיה ממון שייך להחשיבו עדיין לממון גם אח"כ ומשום דהוא גורם גם עכשיו לממון, אבל מה שהוא גורם לממון לבד לא מהני להחשיבו כממון, ולכך שטר שלא היה הוא בעצמו בשום פעם ממון לא יהא נחשב כממון במה שהוא גורם לממון.

וכדביאר ברש"י דאי משום דבעי למיתב זוזא לבר אמוראה למישט ולמשקליה גרמא הוא שגורם להפסידו אותו שכר וגרמא בנזקין פטור, והיינו דאיירי שיש אפשרות להביאו ע"י אחד כזה בשכר, אבל אם באמת אין שום אפשרות להחזיר הכסף, ודאי יהא חייב דבידיים נאבדו מכוחו, ואין זה גרמא גרידא.

דף צח ע"ב

רצא. בגמ' מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע אימר דשמעת ליה לר"ש דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שעיקרו ממון וכו' בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן. היינו דדבר שהוא עצמו היה ממון וכגון חמץ בפסח, ורק עכשיו אינו שוה ורק גורם לממון, הוא כממון דמי, אבל כגון שטר שהוא עצמו לא היה עיקרו כלל ממון, ורק גורם לממון הוא לא מצינו מי שיאמר שיהא נחשב כממון. אבל צריך ביאור טעם החילוק בזה. ואולי